

NIEUWSBRIEF 2 | November 2025

Jonge mantelzorgers versterken in heel Europa: De eerste stappen van het “OUR VOICES” project

In de eerste nieuwsbrief kondigden we al de start aan van het “OUR VOICES”-project, een nieuw, door de EU gefinancierd initiatief dat ervoor wil zorgen dat jonge mantelzorgers (JMZ’ers) echt gehoord worden. JMZ’ers zijn kinderen en jongeren onder de 18 die zorgen voor een ouder of naaste, en daarbij vaak uitdagingen ervaren die hun educatie, welzijn en toekomstige kansen beïnvloeden. In het “OUR VOICES”-project bundelen organisaties uit Italië, Zweden, Bulgarije, België en Slovenië, samen met de Europese organisatie Eurocarers, hun krachten om echte kansen te creëren voor JMZ’ers om mee te beslissen over zaken die hun leven beïnvloeden. Het twee jaar durende project werd officieel gelanceerd in april 2025 en startte met het in kaart brengen van bestaande participatiemechanismen, voordat nieuwe tools worden getest die jonge mantelzorgers helpen om actiever deel te nemen op school, in lokale gemeenschappen en zelfs op EU-niveau. Het uiteindelijke doel is een eerlijker en inclusiever Europa te creëren, waar jonge mantelzorgers worden erkend, ondersteund en versterkt om hun stem te laten horen en invloed uit te oefenen op het beleid dat voor hen belangrijk is.

Het in kaart brengen van bestaande participatiemechanismen

Tijdens de zomer werkten de partners van het OUR VOICES-project aan het identificeren en in kaart brengen van bestaande participatiemechanismen in elk partnerland (Werkpakket 2). Dit gebeurde via een snelle realist review van zowel grijze literatuur (GLR) als wetenschappelijke literatuur (SLR). Eerst stelden we inclusiecriteria op, die voor de wetenschappelijke literatuur wetenschappelijke artikelen, onderzoeksrapporten en handboeken omvatten, en voor de grijze literatuur overheidsdocumenten en beleidsnota’s. Alle documenten werden nagekeken in de nationale taal van elk partnerland, en in het Engels voor materialen op EU-niveau. Beide reviews omvatten gegevens die gepubliceerd zijn tussen 2010 en 2015, volledig beschikbaar waren in tekstvorm en een bekende auteur hadden.

De geografische reikwijdte van de SLR besloeg de 27 EU-lidstaten, het Verenigd Koninkrijk en de EFTA-landen (Noorwegen, Zwitserland, IJsland en Liechtenstein). Voor de GLR lag de focus op EU-niveau, Zweden, België, Italië, Slovenië en Bulgarije. De review omvatte studies over kinderen jonger dan 18 jaar, die participatiemechanismen en de inclusie van kwetsbare groepen kinderen behandelden, en die bestaande praktijken, uitdagingen en lacunes in kaart brachten. Na afronding van de snelle realist review werden kwantitatieve gegevens afzonderlijk geëxtraheerd voor de SLR en GLR in elk partnerland.

Wat zijn de belangrijkste activiteiten van het OUR VOICES-project?

Wetenschappelijke literatuurstudie (SLR)

De SLR werd uitgevoerd door twee wetenschappelijke partners van het project - de Universiteit van Ljubljana (Slovenië), die tevens de trekker was van dit werkpakket, en de Linnaeus Universiteit (Zweden). Er werd een Rapid Realist Review- methode gebruikt om wetenschappelijke publicaties te bestuderen die gepubliceerd zijn het Engels tussen 2010 en 2025 in de SCOPUS en MEDLINE databanken. Publicaties die betrekking hadden op kinderen jonger dan 18 jaar en studies die participatiemechanismen en de inclusie van kwetsbare groepen kinderen onderzochten, met aandacht voor bestaande praktijken, uitdagingen en verbeterpunten werden opgenomen in de studie. Naast jonge mantelzorgers werden ook *children as next of kin* (CNK), kinderen in precare gezinssituaties, kinderen met een beperking, kinderen met een migratieachtergrond en andere kwetsbare kinderen opgenomen, omdat het aantal studies specifiek over jonge mantelzorgers beperkt was. Wetenschappelijke artikelen, die in aanmerking kwamen (waaronder narratieve reviews, scoping reviews, systematische literatuurstudies en meta-analyses), onderzoeksrapporten en handboeken uit de EU-27-lidstaten, het Verenigd Koninkrijk en de EFTA-landen (Noorwegen, Zwitserland, IJsland en Liechtenstein) werden opgenomen in de studie.

De initiële zoekopdracht leverde 1074 records op. Na het verwijderen van duplicaten werden 726 records gescreend, waarvan er 702 werden uitgesloten om diverse redenen (zoals o.a. verkeerde uitkomst, populatie, onderzoeksopzet, geografische dekking of type document). Tijdens de MMAT-analyse werd één extra artikel uitgesloten en nog één verwijderd tijdens de verdere analyse. In totaal werden 22 studies opgenomen in de finale review. De wetenschappelijke literatuurstudie bestond uit twee hoofdonderdelen: een kwantitatieve analyse van de SLR-records en een thematische analyse van de SLR.

Grijze literatuurstudie (GLR)

The GLR was conducted by all partners in their national languages, as well as in English for European-level documents. All partners searched for policy or research reports (including doctoral dissertations in national languages and in English) and annual reports of national and regional participation mechanisms such as Children's and Youth Councils, other council-type structures focused on specific thematic issues, Children's or Youth Parliaments, and structures or mechanisms facilitated by the Ombudsperson for Children's office. From an initial pool of 318 records, 99 were included in the final review.

Throughout all stages of coding, we focused particularly on identifying gaps and disparities in child participation mechanisms concerning young carers, children as next of kin, children living in precarious family situations, and other groups of socially vulnerable children. This was achieved by analysing recurring themes, patterns, and trends across the collected literature. The grey literature review consisted of three main components: Country Profile Analysis, Quantitative Analysis of GLR, and Qualitative Analysis of GLR.

De GLR werd uitgevoerd door alle partnerorganisaties in hun nationale talen, en in het Engels voor documenten op Europees niveau. Alle partners zochten naar beleids- of onderzoeksrapporten (inclusief doctoraatsverhandelingen in de nationale talen en in het Engels) en naar jaarverslagen van nationale en regionale participatiemechanismen zoals kinder- en jeugd-raden, andere raadstructuren rond specifieke thematische domeinen, kinder- of jeugdparlementen, en structuren of mechanismen die worden ondersteund door de Kinderrechtencommissaris of Ombudspersoon voor de Rechten van het Kind. Uit een initiële selectie van 318 documenten werden uiteindelijk 99 records opgenomen in de studie

In alle fasen van het coderingsproces focusten we specifiek op het identificeren van lacunes en ongelijkheden binnen participatiemechanismen voor kinderen, met bijzondere aandacht voor jonge mantelzorgers, *children as next of kin*, kinderen in precare gezinssituaties en andere doelgroepen van maatschappelijk kwetsbare kinderen. Dit gebeurde door terugkerende thema's, patronen en trends in de verzamelde literatuur te analyseren. De grijze literatuurstudie bestond uit drie hoofdcomponenten: landprofielanalyse, kwantitatieve analyse van de GLR en kwalitatieve analyse van de GLR.

Wat hebben we ontdekt?

Het doel van de SLR was om participatiemechanismen te identificeren die beschikbaar zijn voor JMZ'ers), CNK en andere kwetsbare kinderen, en om de bestaande lacunes en uitdagingen in kaart te brengen die met deze mechanismen gepaard gaan doorheen Europa. Het verbreden van de inclusiecriteria naar andere groepen van kwetsbare kinderen (naast JMZ en CNK, die de primaire doelgroepen zijn binnen dit onderzoeksproject) bleek waardevol, omdat we verschillende overdraagbare participatiemechanismen hebben kunnen identificeren die toepasbaar zijn voor JMZ'ers of CNK. Opvallend is dat in meerdere artikelen in de studie, die kinderparticipatie als centraal thema hebben, kinderen zelf niet als deelnemer werden betrokken. Deze studies richtten zich eerder op de perspectieven van ouders of professionals, waardoor de stem van kinderen vaak onvoldoende werd vertegenwoordigd. De meeste artikelen (9) kwamen uit Zweden, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (3), Nederland (1) en Ierland (1). Acht opgenomen artikelen waren theoretisch van aard en besloegen uiteenlopende domeinen zoals recht, onderwijs, sociaal werk en onderzoek, etc. Daarnaast bleek dat hoewel participatiemechanismen in de opgenomen artikelen in de SLR meestal werden beschreven als ingebed in de praktijk, ze vaak kwetsbaar zijn voor politieke, financiële en organisatorische uitdagingen. Een bijzonder verontrustende bevinding is dat de meeste participatiemechanismen in de SLR (op één uitzondering na) het risico lopen ineffectief of louter symbolisch te zijn, aangezien de dialogen/gesprekken vaak gedomineerd worden door volwassenen (voornamelijk professionals en/of ouders), waardoor kinderen niet gehoord worden, over het hoofd worden gezien en moeite hebben om hun stem te laten klinken. Bovendien ontbraken in de meeste geïdentificeerde participatiemechanismen formele klachtenprocedures waarmee kinderen bezorgdheden kunnen uiten of hun behandeling kunnen aanvechten.

We hebben verschillende structurele barrières geïdentificeerd die betekenisvolle participatie van JMZ'ers, CNK en andere kwetsbare kinderen in de weg staan, zoals een gebrek aan:

- toegankelijke informatie en vertegenwoordiging,
- focus op kinderperspectieven,
- geformaliseerde procedures,
- adequate modellen voor participatie,
- effectieve ondersteuning,
- ruimte voor maatwerk,

- en opvolging van de uitkomsten van participatie.

Daarnaast vormen aannames over de kwetsbaarheid, capaciteiten en maturiteit van kinderen, het gelijkstellen van aanwezigheid aan participatie, en het verdelen van macht tussen volwassenen en kinderen belangrijke barrières voor betekenisvolle kinderparticipatie.

Op individueel niveau hebben we drie belangrijke barrières geïdentificeerd:

- gatekeepers,
- problemen rond intersectionaliteit,
- specifieke uitdagingen die JMZ'ers en CNK ervaren (zoals stigmatisering, angst voor interventies vanuit sociale hulpverlening, en een gebrek aan tijd (door zorgverantwoordelijkheden) en beperkte toegang tot informatie).

De kracht van onze studie is dat we ook randvoorwaarden voor betekenisvolle participatie van JMZ'ers en CNK hebben kunnen identificeren. Deze omvatten onder meer **de nood aan systemische, organisatorische en beleidsmatige ondersteuning; participatiebenaderingen die zijn afgestemd op de individuele mogelijkheden en omstandigheden van JMZ'ers/CNK** en de belangrijke rol van **empathische en deskundige volwassenen als vertrouwenspersonen**, die kinderen kunnen ondersteunen en hun participatie op een betekenisvolle manier kunnen faciliteren.

De GLR analyse bracht daarnaast aanzienlijke verschillen aan het licht in kinderparticipatie tussen sectoren en landen. In Slovenië, Italië, Bulgarije, Zweden en Vlaanderen bestaan er weliswaar kaders rond kinderparticipatie, maar de uitvoering en inclusiviteit ervan verschillen sterk. Slovenië en Italië hebben rechten-gebaseerde systemen ontwikkeld, maar participatie hangt er sterk af van lokale middelen en politieke wil. In Slovenië ontbreekt bovendien een wettelijke erkenning van jonge mantelzorgers, terwijl jonge mantelzorgers in Italië wel erkend zijn maar enkel op regionaal niveau en zonder structurele ondersteuning. Bulgarije heeft te maken met de zwaarste structurele barrières: hoge armoedecijfers, zwakke implementatie van beleid, en nauwelijks erkenning van JMZ'ers of betekenisvolle kinderparticipatie. Zweden erkent, ondanks sterke welzijns- en onderwijssystemen JMZ'ers formeel evenmin. Vlaanderen heeft een wettelijk ingebedde participatiecultuur, maar deze steunt in de praktijk grotendeels op initiatieven van middenveldorganisaties. In alle onderzochte contexten blijft participatie vooral consulterend, met beperkte vormen van samenwerking of door kinderen zelf geleide participatie. Kinderen met een beperking, kinderen met een migratieachtergrond en kinderen in precare situaties worden vaak uitgesloten, en jongere kinderen zijn systematisch ondervertegenwoordigd. Informatie is meestal gericht op volwassenen en klachtenmechanismen zijn inconsistent en zelden kindvriendelijk. Hoewel de EU een sterk juridisch kader biedt, bijvoorbeeld via het *Charter of Fundamental Rights* en de *2021 Strategy on the Rights of the Child* blijft de nationale uitvoering versnipperd. Om verder te gaan dan louter symbolische participatie, **is het noodzakelijk dat landen zorgen voor structurele erkenning, toegankelijke en inclusieve systemen, en duidelijke feedbackmechanismen, die kinderen in hun kracht zetten**. Pas dan kunnen kindere en zeker de meest kwetsbare groepen daadwerkelijk mee richting geven aan beslissingen die hun leven beïnvloeden.

Wat volgt?

Het vierde werkpakket (WP) van het OUR VOICES-project is officieel gestart. In deze fase ontwikkelen we trainingsmaterialen voor professionals, zoals leerkrachten, hulpverleners, zorgprofessionals en jeugdwerkers om hen beter toe te rusten rond jonge mantelzorgers. De materialen zullen aandacht besteden aan:

- de unieke uitdagingen van jonge mantelzorgers
- identificatiemechanismen
- effectieve ondersteuningsstrategieën
- participatiemechanismen
- strategieën voor zelfvertegenwoordiging
- technieken en richtlijnen om kind- en JMZ-vriendelijke omgevingen te creëren.

In de komende maanden zullen we een trainingsprogramma ontwikkelen dat gebruikmaakt van reeds bestaande materialen, aangevuld met input uit alle partnerlanden en -organisaties binnen het OUR VOICES-project.

In elk partnerland zullen fysieke workshops of online sessies worden georganiseerd. Vervolgens zullen we een workshop ontwerpen die een interactieve leerervaring voor deelnemers mogelijk maakt. Evaluatiemechanismen zullen worden ingezet om de effectiviteit en impact van de trainingsprogramma's te meten.

Voor meer informatie en updates over het OUR VOICES-project, bezoek onze website: <https://ourvoicesproject.eu/>

En volg ons op sociale media via de hashtag

OURVOICES_PROJECT_EU

OUR VOICES wordt medegefinancierd door het CERV-programma onder subsidieovereenkomstnummer

101190125 – OUR VOICES – CERV-2024-CHILD

Mede gefinancierd door de Europese Unie. De geuite meningen en standpunten zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en weerspiegelen niet noodzakelijk die van de Europese Unie of de Europese Commissie. Noch de Europese Unie, noch de subsidieverlenende instantie kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.